

Wyrok

Sądu Apelacyjnego w Szczecinie

z dnia 17 marca 2015 r.

I ACa 868/14

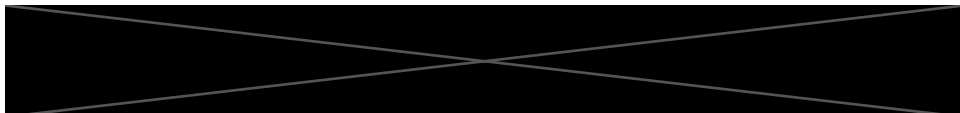
Nazwisko jako dobro osobiste.

TEZA aktualna

Nazwisko jest dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 Kodeksu cywilnego, które podlega ochronie prawnej, a jego naruszenie lub zagrożenie naruszeniem jest podstawą roszczenia przewidzianego przepisem art. 24 Kodeksu cywilnego. Imię i nazwisko identyfikuje bowiem osobę fizyczną, jako podmiot praw i obowiązków i jednocześnie określa tożsamość tego podmiotu. Nie można uznać jednak, że jest także jedynym - jeżeli w ogóle - wyznacznikiem określającym tożsamość etniczną osoby, do której przynależne są te dane. Niewątpliwie takim wyznacznikiem nie jest bez wątpienia w ogóle imię danej osoby, których katalog jest właściwie nieograniczony.

UZASADNIENIE

Skład orzekający

Sentencja

Sąd Apelacyjny, po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2015 r. na rozprawie sprawy z powództwa J. M. Ż., przeciwko Skarbowi Państwa - N. G. o ochronę dóbr osobistych i zapłatę, na skutek apelacji powoda, od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 2 września 2014 r., oddalił apelację i orzekł o kosztach procesu.

Uzasadnienie faktyczne

Powód J. M. Ż. w pozwie skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa żądał usunięcia skutków naruszenia dobra osobistego poprzez nakazanie pozwanemu złożenia na piśmie oświadczenia - przeprosin za nieużywanie imienia "El Yáhaveh" lub jego skróconej wersji "Jáh" oraz nazwiska "J." w kierowanych do powoda pismach, przy czym oświadczenie winno mieć treści: Ja, Nadleśniczy Nadleśnictwa G., przepraszam Pana za nieużywanie w kierowanej do Pana korespondencji pełnej wersji imienia "El Yáhaveh" lub jego skróconej wersji "Jáh" oraz nazwiska "J." o zasądzenie zadośćuczynienia w wysokości 5 000 000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 27 lutego 2014 r. do dnia zapłaty, a na wypadek oddalenia powództwa o zasądzenie na rzecz pełnomocnika powoda działającego z urzędu zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu. Wskazał, że podstawę prawną powództwa stanowią przepisy o ochronę dóbr osobistych, a także przepisów art. 23 k.c., art. 24 k.c. oraz art. 415 k.c. i art. 448 k.c.

Pozwany Skarb Państwa - Nadleśnictwo G. zastępowany przez Prokurię Generalną Skarbu Państwa w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego na rzecz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa. Zdaniem pozwanego, powództwo jest oczywiście bezzasadne i nie zasługuje na uwzględnienie. Pozwany zakwestionował powództwo zarówno co do zasady, jak i co do wysokości. Pozwany podał, że brak jest podstaw do twierdzenia, aby jego działania, których dotyczy pozew, dotknięte były bezprawnością.

Wyrokiem z dnia 7 sierpnia 2014 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił powództwo (pkt I wyroku) oraz zasądził od powoda na rzecz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7 560 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego i przyznał wynagrodzenie pełnomocnikowi powoda ustanowionemu z urzędu.

Wyrokując, sąd pierwszej instancji ustalił, że urodzony w dniu (...) w M. powód, jako Mieczysław Roman Ż. przez 48 lat życia funkcjonował pod ww. imieniem i nazwiskiem (...). Decyzją Kierownika Urzędu Stanu Cywilnego w G. z dnia 2 października 2008 r. Mieczysław Roman Ż. zmienił swoje imię na imię "Jah Mieczysław", a kolejną decyzją z dnia 20 listopada 2009 r. zmienił swoje imię na imię "Jah Mieszko". Obecnie powód w dowodzie osobistym, którym się posługuje, ma wpisane dane osobowe "Jah Mieszko Ż."

Sąd ustalił także, że przed Sądem Okręgowym w powód inicjował wiele postępowań, pozywając różne podmioty, zarzucając w pozwach nieprawidłowości w używaniu jego personaliów. Zarówno w tych postępowaniach, jak i w przedmiotowej sprawie korespondencja urzędowa do powoda była kierowana na imię i nazwisko "Jah Mieszko Ż." lub też "Mieszko Ż.". Powód adresowaną do niego w ten sposób korespondencję podejmował w Zakładzie Karnym w G., gdzie aktualnie przebywa.

W przeszłości powód Jah Mieszko Ż. wnosił o zasądzenie od Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Okręgowego na jego rzecz zadośćuczynienia w wysokości 15 mln zł, a roszczenie swoje wywodzi z pogwałcenia praw i wolności zawartych w Konstytucji RP poprzez świadome i celowe działanie pozwanego, ukierunkowane na

rzeczywiste dokonanie zamachu na tożsamość, imię i cześć powoda, poprzez bezprawne pozbawienie go w korespondencji urzędowej świętego imienia własnego powoda w toku wykonywania funkcji urzędowych przez Sąd Okręgowy w Szczecinie. Pozwem z dnia 1 czerwca 2012 r., skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa - Wojewodzie Z. o zasądzenie kwoty 5 mln zł z odsetkami ustawowymi od dnia 1 czerwca 2012 r. jako zadośćuczynienie za doznaną krzywdę i naruszenie dóbr osobistych poprzez nieujęcie w oficjalnych pismach urzędowych pierwszego imienia powoda "Jah".

Sąd ustalił, iż pierwsza z tych spraw zakończyła się oddaleniem powództwa.

Po dokonaniu takich ustaleń faktycznych, Sąd doszedł do przekonania, iż powództwo okazało się nieuzasadnione i podlegało oddaleniu, odwołując się do przepisów art. 23 i art. 24 k.c. oraz treści art. 448 k.c. w części dotyczącej żądania zapłaty. Analizując treść zarzutów powoda co do używania w pismach urzędowych kierowanych przez stronę pozwaną do powoda tylko personaliów "Mieszko Ż." stwierdził, że brak jest jakichkolwiek podstaw do uznania, aby pozwany naruszył swoim działaniem (poprzez pominięcie imienia powoda "Jah") dobra osobiste powoda i aby działanie to było bezprawne. Jednocześnie Sąd wskazał, że bezprawnym jest żądanie przez powoda, aby w korespondencji z nim różne organy używały personaliów: "El Yáhaveh" lub jego skróconej wersji "Jáh" oraz nazwiska "Ż.", gdyż takie żądania są sprzeczne z treścią dokumentu, tj. zupełnego aktu urodzenia powoda.

Następnie Sąd stwierdził, uznając za utrwalony w orzecznictwie pogląd, że imię i nazwisko jest skierowanym na zewnątrz znakiem rozpoznawczym osoby fizycznej i ujawnienie go w celu jej identyfikacji nie może być zasadniczo uznane za bezprawne, o ile nie łączy się z naruszeniem innego dobra osobistego, np. czci, prywatności lub godności osobistej.

Oceniając zachowanie pozwanego stwierdził, że nawet jeżeli istotnie nie wskazywał on imienia powoda "Jah", to nie ma to wpływu na ocenę Sądu, iż działanie pozwanego nie było bezprawne. W ocenie Sądu, tego rodzaju zaniechanie nie stanowiło z całą pewnością naruszenia jakiegokolwiek dobra osobistego powoda, w tym prawa do ochrony imienia, skoro w żaden sposób nie wywołało to negatywnych skutków prawnych dla powoda. Tym samym w realiach przedmiotowej sprawy nie może być mowy o naruszeniu dóbr osobistych strony powodowej, gdyż pominięcie pierwszego imienia nie łączy się także z naruszeniem innego dobra osobistego w postaci czci, czy godności osobistej. W konsekwencji powodowi nie przysługiwało zadośćuczynienie, bowiem nie doznał on żadnej krzywdy.

Sąd zauważył także, że imię "Jah" (pisane polskimi znakami) jest imieniem w Polsce mało popularnym i rzadko spotykanym, jednak Kierownik USC w G. zezwolił powodowi na zmianę imienia z "Mieczysław Roman" na "Jah Mieszko", stwierdzając zatem, że taka zmiana jest uzasadniona i możliwa w świetle przepisów prawa, a zatem obecnie powód posługuje się imionami "Jah Mieszko" pisanymi literami polskimi.

Kierowanie do powoda przez pozwanego korespondencji adresowanej "Mieszko Ż." nie stanowiło, w ocenie Sądu Okręgowego, żadnego bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda.

W konsekwencji, brak jest jakichkolwiek podstaw do uznania, aby pozwany poprzez adresowanie korespondencji do powoda niezgodnie z jego bezprawnymi oczekiwaniami, naruszył dobra osobiste powoda.

Brak było podstaw do stwierdzenia, że pozwany naruszył swoją wypowiedzią pisemną dobra osobiste powoda i aby działanie to było bezprawne, skoro dane osobowe powoda były zgodne niemal w całości z danymi wskazanymi w jego dowodzie osobistym, a zauważyć należy, że pozwanemu nie była znana treść dowodu osobistego zdeponowanego w Zakładzie Karnym w G., w którym obecnie przebywa powód. Sąd zauważył też, że powód tworzy korespondencję w takiej szacie graficznej, że bardzo trudno jest traktować ją z należytą powagą.

W dalszej kolejności Sąd odwołując się do treści art. 365 § 1 k.p.c. stwierdził, że w sprawie nie przeprowadzał w całości postępowania dowodowego, ograniczając się jedynie do przeprowadzenia dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy (...), dotyczących ustalenia personaliów powoda, w całości dzieląc zarówno ustalenia faktyczne, jak i rozważania prawne poczynione w toku postępowania przez tutejszy Sąd Okręgowy Wydział I Cywilny w sprawie (...), zakończonej prawomocnym wyrokiem. Powyższe jest uzasadnione z uwagi na treść art. 365 § 1 k.p.c., zgodnie z którym, orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych - także inne osoby. Mając powyższe na uwadze wywodził dalej Sąd, należało stwierdzić, że pomiędzy powodem a Skarbem Państwa (jedynie inne statio fisci) został już w przeszłości rozstrzygnięty inny spór, w którym wydano prawomocny wyrok, a który dotyczył zbliżonej kwestii. Stąd też Sąd wydając niniejsze orzeczenie oparł się zarówno na ustaleniach faktycznych, jak i rozważaniach prawnych zawartych w uzasadnieniu wyroku wydanego przez Sąd Okręgowy w Sz. w sprawie o sygnaturze (...). W niniejszej sprawie stronami są tożsame podmioty jak w sprawie (...) (z zaznaczeniem, że jest inne statio fisci) i w toku obu spraw strony podniosły takie same argumenty i twierdzenia, broniąc swoich stanowisk procesowych. Dlatego też Sąd, w oparciu o art. 365 § 1 k.p.c., przyjął i uznał za swoją argumentację zawartą w uzasadnieniu prawomocnego orzeczenia wydanego w sprawie (...), która to doprowadziła Sąd do uznania, że powództwo również w przedmiotowej sprawie winno zostać oddalone. Prawomocność materialna wyroku zapadłego w sprawie (...) wyraża bowiem nakaz przyjęcia, że w danej sytuacji stan prawny przedstawia się tak, jak to wynika z zawartego w tym orzeczeniu rozstrzygnięcia.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 w zw. z art. 99 k.p.c. (...).

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, skarżąc wyrok w części oddalającej powództwo (pkt I wyroku) w części zasądzającej od powoda na rzecz Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa zwrot kosztów zastępstwa procesowego (pkt 3 sentencji i zarzucając sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 230 k.p.c. przez dokonanie

oceny dowodów poprzez przyjęcie, że nieużywanie imienia "Jah" w korespondencji kierowanej do powoda nie stanowiło naruszenia dóbr osobistych, gdyż pozwany nie zaprzeczył twierdzeniom powoda o fakcie nieużycia w kierowanej do powoda korespondencji pełnego imienia i nazwiska. Apelujący zarzucił także sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 365 § 1 k.p.c. i art. 366 k.p.c. - poprzez dokonanie oceny, że dowody z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy oraz ustalenia faktyczne i rozważania prawne poczynione w toku tego postępowania powodują zaistnienie powagi rzeczy osądzonej. Naruszenie prawa materialnego apelujący upatrywał z kolei w naruszeniu art. 448 Kodeksu cywilnego w zw. z art. 23 k.c. i art. 24 k.c. poprzez ich niezastosowanie, mimo że w przedmiotowym stanie faktycznym doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci imienia, nazwiska i tożsamości, a naruszenie to było bezprawne oraz art. 415 k.c. w zw. z art. 23 k.c. i art. 24 k.c. poprzez uznanie, że w przedmiotowym stanie faktycznym nie zachodzi okoliczność uzasadniająca złożenie przez pozwanego przeprosin na piśmie. Czyniąc te zarzuty, apelujący wniósł o uwzględnienie powództwa, zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje oraz o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu za postępowanie apelacyjne według norm przepisanych.

Oświadczam, że opłaty nie zostały zapłacone w całości lub w części.

W odpowiedzi na apelację, Skarbu Państwa, (...), wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od powoda kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym wedle norm przepisanych.

Uzasadnienie prawne

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny przyjął za własne ustalenia faktyczne dokonane przez sąd pierwszej instancji i uczynił je podstawą swoich, uzupełniających w stosunku do już dokonanych przez ten Sąd, rozważań prawnych.

Poza dowodzeniem pozostaje, że nazwisko jest dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 Kodeksu cywilnego, które podlega ochronie prawnej, a jego naruszenie lub zagrożenie naruszeniem jest podstawą roszczenia przewidzianego przepisem art. 24 Kodeksu cywilnego. Imię i nazwisko identyfikuje bowiem osobę fizyczną, jako podmiot praw i obowiązków i jednocześnie określa tożsamość tego podmiotu (por. tutaj wyrok ETPC z dnia 7 lutego 2012 r.). Nie można uznać jednak, że jest także jedynym - jeżeli w ogóle - wyznacznikiem określającym tożsamość etniczną osoby, do której przynależne są te dane.

Niewątpliwie, takim wyznacznikiem nie jest bez wątpienia w ogóle imię danej osoby, których katalog jest właściwie nieograniczony w naszym ustawodawstwie, jeśli wykluczy się te, np. obrażające. Powód właśnie w nieużyciu jego imienia JAH upatrywał naruszenia swoich dóbr osobistych, gdyż adresowanie do niego korespondencji przez pozwanego bez użycia pierwszego imienia Jah a jedynie drugiego Mieszko i nazwiska Ż. nie odzwierciedla jego tożsamości "etnicznej żydowskiej". Powód twierdził, że "nie czuje się

Polakiem i nie zgadza się na to, aby być za takiego uważanym". Przy tak zakreślonych podstawach faktycznych naruszenia dobra osobistego powoda - imienia i nazwiska - Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się naruszenia prawnie chronionego tego właśnie dobra (pomijając powyższe co do funkcji imienia i nazwiska) skoro sam powód dwukrotnie zmieniając swoje imiona (w odstępach mniej więcej roku, bez zmiany wyraźnie polsko brzmiącego nazwiska z końcówką "ski") zmienił jedno z nich na brzmiące wyraźnie po polsku, które również jest zakorzenione w historii Polski, jako pierwszego niekoronowanego władcy polskiego. Absolutnie niezrozumiałe pozostaje w kontekście żądań pozwu (przeproszenia i zapłaty zadośćuczynienia) czynienie zarzutu nieużywania w korespondencji pozwanego kierowanej do powoda pierwszego z imion stwierdzenie powoda, że "godzi to w tożsamość świętej osoby". Wreszcie zgodzić należy się z sądem pierwszej instancji, że brak użycia w korespondencji pozwanego kierowanej do powoda jednego z imion powoda nie stanowiło w ogóle naruszenia dobra osobistego powoda. O ile prawo polskie (a nade wszystko ustawa z dnia 29 września 1986 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego - Dz.U. z 2011 r. nr 212, poz. 1264 oraz z 2012 r. poz. 1529 i ustawa o zmianie imion i nazwiska - Dz.U. z dnia 12 grudnia 2008 r., poz. 1414) dopuszcza używanie dwóch imion, to w żadnym razie nie obliguje do ich jednoczesnego używania w każdej korespondencji, a w każdym razie w sytuacjach, gdy użycie jednego z dwóch imion - tak, jak w sytuacji powoda - [pozwoliło na identyfikację osoby, do której przynależne są dane w pełnym brzmieniu, tj. osoby posiadającej dwa imiona i nazwisko. Oczywiście, przewidziana ochrona dobra osobistego, jakimi są imię i nazwisko, nie ogranicza się tylko do zakazu naruszania tego dobra, ale i pozytywnego obowiązku używania pełnych danych osobowych identyfikujących daną osobę, jednak ponad wszelką wątpliwość, to nade wszystko nazwisko określa tożsamość danej osoby. Powód nie tylko, że nie dowiódł, ale nawet nie wskazał, jakie skutki miało spowodować używanie przez pozwanego jednego miast dwóch imion powoda.

W postępowaniach, jak przedmiotowe, istotnym bowiem jest Rozróżnienie dobra osobistego od rodzaju i dziedziny skutków, jakie jego naruszenie może czy mogło wywołać. Nade wszystko, jak w każdym postępowaniu sądowym, szukanie podstaw ochrony prawnej musi jednakże osiągnąć pewien stopień powagi i musi wskazywać na zagrożenie dla wykonywania prawa poszanowania życia prywatnego przez daną osobę, a do czego odnosi się także art. 8 Konwencji praw człowieka (tak też decyzja ETPCz z dnia 11 marca 2014 r. *Jelsever i Inn contra Słowenia*).

Takowej, po lekturze pozwu, trudno się dopatrzeć. Za absolutnie zasadne należało zatem uznać także stwierdzenie sądu pierwszej instancji, że "powód tworzy korespondencję w takiej szacie graficznej, że bardzo trudno jest traktować ją z należytą powagą".

W kontekście powyższego i mając na uwadze akceptowane ustalenia i wnioski sądu pierwszej instancji, o czym już wyżej, jedynie dla porządku odnosząc się do zarzutów apelacji, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia któregośkolwiek z nich. Rację miał sąd pierwszej instancji, kiedy w swoich ustaleniach i rozważaniach odniósł się do innych postępowań wszczętych przez powoda o ochronę tego

samego dobra osobistego, jak w przedmiotowym postępowaniu, w zakresie odnoszącym się do materialnej podstawy rzeczy osądzonej, która wiąże sąd w kolejnej sprawie o to samo roszczenie, ale nie między tymi samymi stronami, a co wyklucza jednocześnie odrzucenie pozwu, jaki to skutek wiąże się z powagą rzeczy osądzonej między tymi samymi stronami. Tym samym zarzut apelacji, sformułowany jako naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 365 § 1 k.p.c. i art. 366 k.p.c. także nie mógł być uznany za zasadny. W kontekście braku stwierdzenia naruszenia dóbr osobistych powoda, zarzuty odnoszące się do naruszenia przepisu art. 448 Kodeksu cywilnego stały się bezprzedmiotowe.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny - na podstawie art. 385 Kodeksu postępowania cywilnego - orzekł, jak w pkt. I sentencji wyroku, oddalając apelację.

O kosztach procesu Sąd orzekł, jak w pkt. II sentencji wyroku, po myśli art. 98 § 1 i § 3 k.p. w zw. z art. 99 k.p.c.

Koszty nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu pełnomocnikowi powoda, Sąd przyznał na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu.